

**PREVENIREA COMPORTAMENTULUI DELINCVENT PRIN INTERVENȚII
PSIHO – SOCIO – PEDAGOGICE
PREVENTION OF DELINQUENT BEHAVIOR THROUGH PSYCHO - SOCIO -
PEDAGOGICAL INTERVENTIONS
CZU 159.923 + 316.624**

Virlan Maria, dr. în psihologie, conf. univ., UPS "I.Creangă"
Frunze Olesia, dr. în științe pedagogice, UPS "I.Creangă"

Summary

Comprehensive analysis of the current social and economic situation in Moldova indicates the presence of social anomie at all levels and its consequences on the dynamics immediate delinquent manifestations among the younger generation. Juvenile delinquency remains an open question as long as the mitigation requires urgent investment at all levels and all stakeholders. Given the social and psychosocial dynamics that are young with delinquent behavior, social worker sets a number of objectives and means appropriate to the social change that we believe necessary. To trigger change, social worker designed prevention programs for Psycho - socio - pedagogical.

Keywords: juvenile delinquency, deviance, prevention, psycho-socio-pedagogical intervention program.

Adnotare

Analiza complexă a situației social-economice actuale din Republica Moldova indică prezența anomiei sociale la toate nivelurile și consecințele ei imediate asupra dinamicii manifestărilor delincvente în rândul generației tinere. Delicvența juvenilă va rămâne o problemă deschisă atâta timp cât procesul de diminuare reclamă investiții de urgență, la toate nivelurile și a tuturor factorilor implicați. Ținând cont de dinamica socială și psihosocială în care se află tânărul cu comportament delicvent, asistentul social definește o serie de obiective și mijloace adecvate procesului de schimbare socială pe care îl crede necesar. Pentru a declanșa schimbarea, asistentul social concepe prevenirea prin programe de intervenție psiho – socio – pedagogice.

Cuvinte cheie: delicvență juvenilă, devianță, prevenire, program de intervenție psiho – socio – pedagogic.

Comportamentul delincvent reprezintă o problemă deschisă la etapa actuală, vizavi de care comunitatea științifică și forurile de decizie caută soluții pertinente de remediere. În multitudinea formelor pe care le are devianța socială un loc central îl ocupă conduitele delincvente, acestea rămânând a fi cele mai grave și dezastruoase pentru mediul social. Delicvența fiind condiționată de o serie de factori precum: scăderea bruscă a bunăstării familiei și colectivității, creșterea ratei șomajului, a sărăciei și a inegalității sociale, exordul de populație, dezorganizarea mediului familial, lipsa supravegherii copiilor, abandonul școlar.

Lamentabil este faptul că comportamentul delicvent ia amploare, iar acest lucru nu s-a produs inopinat, ci reflectă o trăsătură de bază a societății contemporane și anume controlului social slab și o capacitatea redusă de a opune rezistență indivizilor a căror comportamene contravin legii.

Manifestată prin abateri de la normele juridico-penale, delicvența ca fenomen se caracterizează prin perfecțiunea ei calitativă și cantitativă, apariția unor noi tipuri de acte delicvente, cruzimea acțiunilor infractorilor, precum și manifestarea acestor delikte la persoane

tot mai tinere. Pentru asistența socială prezintă interes tipologiile delincvenței juvenile identificate în dependență de principiul vizibilității sociale a comportamentelor delicvente. [1]

În Republica Moldova, la ora actuală, se acordă o importanță egală atât persoanei delicvente, cât și situației sociale a acesteia. Asistentul social fiind un agent al schimbării acționează în contexte sociale complexe, el concepe strategii combinate de identificare și prevenire a comportamentelor social indezirabile. Dat fiind complexitatea câmpului social și a problemelor pe care încearcă să le rezolve, profesia de asistent social a cunoscut o specializare și o multiplicare pe ramuri de intervenție. Astfel, asistentul social, care activează pe trei niveluri: comunitar, individual și de grup, aplicând programe de intervenție psiho – socio – pedagogic de prevenire a delincvenței juvenile, poate contribui la transformări în sfera atitudinilor și comportamentelor a acestora.

Scopul cercetării a fost evidențierea cauzelor psihosociale ale comportamentului delincent în rândul tinerilor și proiectarea unui program de intervenție psiho – socio – pedagogic de prevenire a delincvenței juvenile.

Metode de cercetare:

1. *Chestionar de identificare a problemelor sociale cu care se confruntă tinerii cu comportament delincent.*
2. *Interviul cu specialiștii în scopul elucidării cauzelor psiho-sociale ce duc la apariția delincvenței juvenile și a măsurilor de prevenire a acestui fenomen*

Subiecții. În cadrul experimentului au fost implicați minori cu vârsta cuprinsă între 9-16 ani care stau la evidență la Sectorul de poliție cu diverse delikte comise; cadre didactice, psihologi, asistenți sociali, inspectori pentru problemele minorilor.

În urma aplicării chestionarului putem analiza structura familiilor de proveniență a delincvenților, demonstrând că majoritatea minorilor provin din familii dezintegrate (părinți aflați în divorț/separați fără divorț/conviețuire în concubinaj/familii monoparentale), aproximativ 65% din total. Aproximativ 20 % din respondenți locuiesc în familii complete iar 15 % sunt copii orfani care locuiesc la rude/cunoscuți, adică au rămas fără îngrijire părintească

La capitolul motivelor săvârșirii actelor delicvente, majoritatea respondenților (55%) susțin că au fost nevoiți să facă acest lucru din cauza situației financiare precare în care se află și din cauza sărăciei. Aproximativ 20% din minorii chestionați au săvârșit infracțiuni din dorința de a câștiga mulți bani. O altă cauză, la fel de importantă, care a determinat intrarea minorilor în conflict cu legea este vulnerabilitatea părinților (15%), astfel copiii fiind nevoiți să-și câștige

banii prin diferite modalități. Din cauza carențelor educative 5% din minori au ajuns în conflict cu legea iar 5% au făcut acest lucru luând drept exemplu ceea ce au făcut semenii/prietenii lor.

În ceea ce privește relația minorului cu familia, rezultatele cercetării arată că 55% din toți cei chestionați sunt în relații rele cu părinții lor, 20% au relații bune, 15% relativ bune iar 10% foarte bune.

În tabelul de mai jos evidențiem cauzele delincvenței juvenile reflectate în răspunsurile profesioniștilor la interviu.

Tabelul 1. Cauzele apariției delincvenței

Lipsa controlului din partea părinților; Ignorarea și neparticiparea adulților la formarea personalității minorului; Carențe educaționale.	Sărăcie, șomaj, vulnerabilitate, alcoolism, dependență de drog, hiperpermisivitate parentală.	Carențe financiare, familie numeroasă, familie monoparentală, vulnerabilitate, boli cronice etc.
4 persoane	2 persoane	2 persoane

O concluzie separată putem face cu referire la cauzele ce țin de particularitățile individuale ale elevilor cu comportament delincvent.

Printre aceste cauze putem enumera:

- ✓ Incapacitatea copiilor de a-și gestiona emoțiile puternice de neliniște, furie, ură – 7 persoane.
- ✓ Lipsa abilităților elevilor de a soluționa constructiv conflictele care apar între ei și alte persoane – 6 persoane.
- ✓ Incapacitatea elevilor de a stabili relații interpersonale cu alte persoane, fie că de aceeași vârstă cu ei, fie de alte vârste – 4 persoane.

Profesioniștii au fost rugați să identifice *modalitățile de combatere a fenomenului delincvenței juvenile*. Cele mai semnificative soluții le prezentăm în tabelul de mai jos.

Tabelul 2. Modalități de combatere a fenomenului delincvenței juvenile

Profesori	<ul style="list-style-type: none">• Sensibilizarea părinților de a participa la viața social-educativă a copiilor prin asistarea la ore, participarea la adunările cu părinții, includerea acestora în diferite activități extracurriculare organizate în cadrul școlii: vizite la muzee alături de copii și colectivul clasei, sprijinul copilului în pregătirea temei, suport.
-----------	--

	<ul style="list-style-type: none">• Desfășurarea programelor de informare asupra consecințelor pe care le are comiterea unor infracțiuni de către minori în cadrul școlilor, pornind de la clasele primare și până la clasele de liceu.• Organizarea unor întâlniri în comunitate la care să participe atât minorii, cât și părinții, și unde să se analizeze situația delincvenței juvenile, sancțiunile, dar și modalitățile de prevenire ale acestora.
Psihologii	<ul style="list-style-type: none">• Includerea părinților și copiilor din grupul de risc în diferite activități psihologice pentru a preveni apariția acestui fenomen.• Terapie de grup cu familiile și copiii ce au probleme cu legea.• Suport emoțional pentru părinți• Stimularea familiilor să se implice activ în procesul de reabilitare a minorului;• Colaborare eficientă cu mass media.
Asistenți sociali	<ul style="list-style-type: none">• Suport psiho - emoțional dar și financiar familiilor cu risc de delicvență juvenilă.• Includerea familiilor social vulnerabile în diverse programe de sprijin social.• Includerea copiilor în unele servicii alternative de protecție (APP, CCTF).• Pregătirea pentru viața de familie a tinerilor ce-și întemeiază o familie, în special pentru cei vulnerabili.• Parteneriat cu alți actori sociali: medici, polițiști, pedagogi, comunitatea.• Adaptarea pedepselor în funcție de gravitatea faptei comise și coroborarea pedepselor privative de libertate cu sancțiunile în regim alternativ, deoarece lipsirea minorului de familie poate avea consecințe negative asupra dezvoltării psihosociale a acestuia.• Crearea unui sistem de monitorizare a minorilor delincvenți și a situației acestora, indiferent de tipul de pedeapsă pe care îl execută/l-a executat;
Polițiști	<ul style="list-style-type: none">• Intervenție la nivel de comunitate pentru a preveni infracționalitatea.• Evidență strictă a cazurilor de delicvență.

	<ul style="list-style-type: none">• Implicarea organelor de protecție a copilului în fiecare caz de delincvență.• Organizarea unor activități sociale și recreative la care să participe minorii, oferindu-le acestora pe lângă un timp liber petrecut într-un mod constructiv și recunoașterea socială.
--	---

Profesioniștii au fost întrebați *care sunt instituțiile ce ar trebui să se implice în prevenirea delincvenței juvenile.*

Majoritatea consideră că cele mai implicate instituții în prevenirea delincvenței juvenile sunt: școala, asistența socială, administrația publică locală.

În școală se organizează activități de prevenire a delincvenței juvenile. Aceste activități revin mai mult în sarcina diriginților de clasă, psihologului școlar, directorului adjunct pentru activitatea educativă. Dar acești specialiști nu au o pregătire necesară în această direcție, activitățile lor se bazează pe entuziasm.

În ceea ce privește implicarea asistenților sociali în activitatea de prevenire a delincvenței, aceștea practic nu se implică, deoarece au puse pe umerii lor multe alte atribuții, mai mult, ei, la fel ca și profesorii, nu au o pregătire specială în această direcție. Probabil ar trebui ca în fiecare localitate să fie un specialist pentru problemele minorilor.

În privința contribuției APL la prevenirea delincvenței juvenile, atunci și aici se constată probleme de neimplicare, deoarece primarii și secretarii consiliilor locale atribuie aceste sarcini școlii și poliției.

Concluzii la experimentul de constatare:

- Cauzele intrării în conflict cu legea a minorilor sunt de ordin social și individual.
- Cele de ordin social sunt: familii dezintegrate, carențe educaționale, vulnerabilitate, situație financiară precară.
- Cauzele ce țin de particularitățile individuale ale elevilor cu comportament delincvent sunt: incapacitatea copiilor de a-și gestiona emoțiile puternice de neliniște, furie, ură; lipsa abilităților elevilor de a soluționa constructiv conflictele care apar între ei și alte persoane; incapacitatea elevilor de a stabili relații interpersonale cu alte persoane, fie că de aceeași vârstă cu ei, fie de alte vârste.
- Instituțiile publice care ar trebui să se implice în prevenirea delincvenței juvenile sunt școala, asistența socială, APL.

- Pentru a spori nivelul încrederii în instituțiile din comunitate, dar și pentru o mai bună implicare a diferiților actori comunitari, inclusiv a părinților, în activități de prevenire a delincvenței juvenile, este necesar ca instituțiile ce desfășoară activități de prevenire a delincvenței juvenile să informeze publicul larg și potențialii parteneri despre activitățile desfășurate.

Rezultatele obținute la experimentul de constatare ne-au permis să elaborăm un program de acțiuni psiho – socio – pedagogice în vederea prevenirii delincvenței juvenile.

Acest program a fost compus din două mari compartimente:

1. Introducerea părinților în programele de prevenție și intervenție.
2. Învățarea de către copii a abilităților sociale.

Evaluarea eficienței programului elaborat în cadrul cercetării de față a fost una deosebită de cea obișnuită. Nu am comparat rezultatele grupului experimental de la test și retest, ori cu ale celui de control.

În vederea evaluării eficienței programului psiho – socio – pedagogic de prevenire a delincvenței juvenile am rugat 10 cadre didactice să dea aprecieri acestui program.

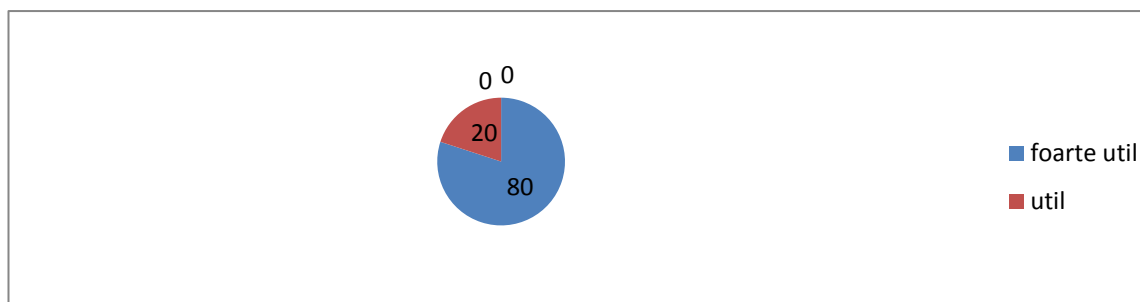

Fig. 1. Răspunsurile oferite de cadrele didactice referitor la utilitatea Programului

La itemul „Evaluezi utilitatea Programului psiho – socio – pedagogic de prevenire a delincvenței juvenile utilizând următoarele aprecieri: foarte util, util, nu chiar util” am obținut următoarele răspunsuri: 8 cadre didactice (80%) au apreciat cu foarte util, 2 cadre didactice (20%) – cu util.

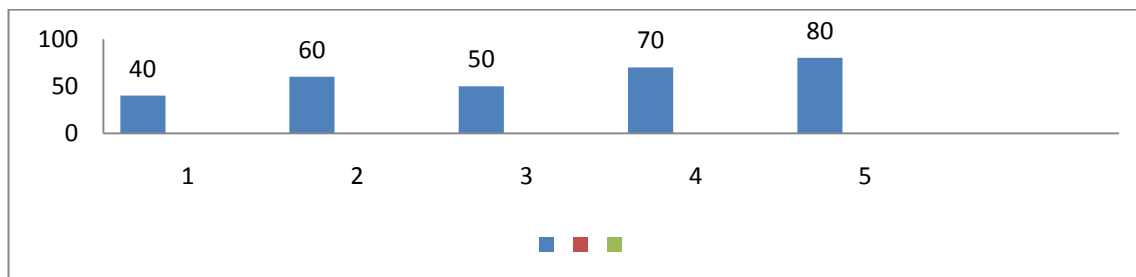

Fig. 2. Avantajele Programului psiho – socio – pedagogic de prevenire a delincvenței juvenile

La itemul „Enumerati câteva avantaje ale Programului psiho – socio – pedagogic de prevenire a delincvenței juvenile” cadrele didactice au oferit următoarele răspunsuri:

1. Oferă metode, tehnici concrete pentru cadre didactice în vederea dezvoltării la elevi a capacității de rezolvare a problemelor sociale - în 40% cazuri.
2. Ajută cadrele didactice să dezvolte la elevi abilități de interacțiune socială pozitivă și de stabilire de relații - în 60% cazuri.
3. Oferă metode, tehnici concrete pentru cadre didactice în vederea dezvoltării la elevi a capacității de rezolvare eficientă a conflictelor - în 50% cazuri.
4. Ajută cadrele didactice să dezvolte la elevi abilități de gestionare a furiei - în 70% cazuri.
5. Poate contribui la prevenirea comportamentelor delincvente în rândul tinerilor - în 80% cazuri.

La tehnica 3-2-1 cadrele didactice au fost rugate să scrie **3 lucruri importante** pe care le-au aflat din Program, **2 idei** sau concluzii personale pe care să le împărtășească cu colegii, **1 acțiune** pe care o vor întreprinde imediat după lecturarea Programului.

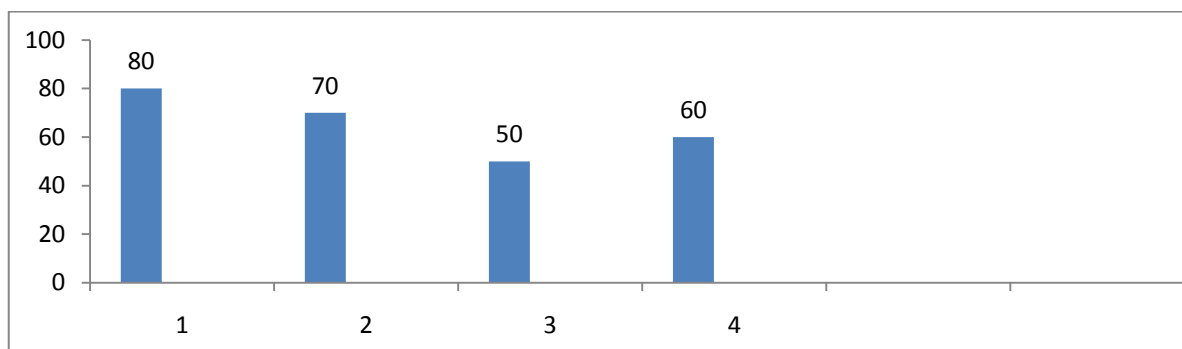

Fig. 3. Lucrurile importante pe care le-au aflat cadrele didactice în urma lecturării Programului

Printre cele mai semnificative lucruri pe care le-au aflat cadrele didactice în urma lecturării Programului putem evidenția următoarele:

- Cum să dezvolte abilități de identificare și modalități alternative de interpretare a situațiilor sociale (80%).
- Care este ABCDE – ul rezolvării conflictelor (70%).
- Care sunt tehnicile de relaxare (50%).
- Care sunt pașii implicați în gestionarea furiei (60%).

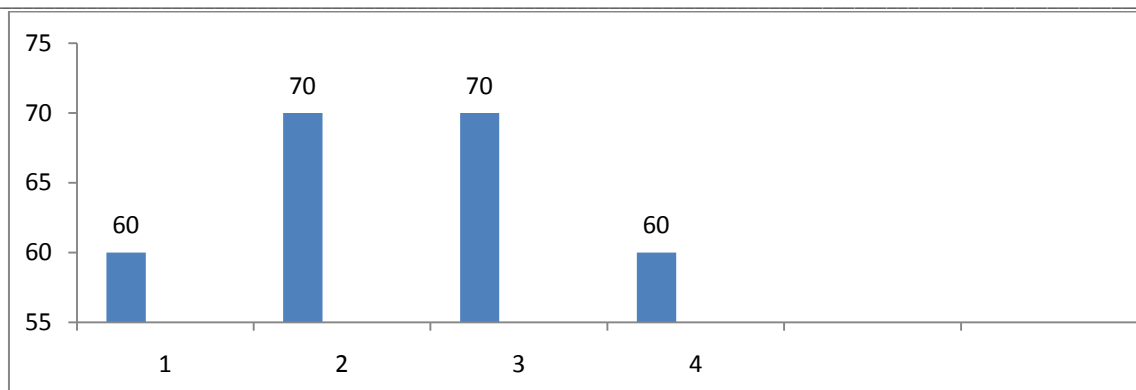

Fig.4. Ideile, concluziile personale pe care cadrele didactice ar dori să le împărtășească cu colegii în urma lecturării Programului

Cadrele didactice care au evaluat Programul elaborat în cadrul cercetării noastre au evidențiat următoarele idei, concluzii, pe care le-ar împărtăși cu colegii lor:

1. Dacă se valorifică abilitățile elevilor de interacțiune socială pozitivă și de stabilire de relații este mai mic riscul ca aceștia să declanșeze conflicte distructive (60%).
2. Cu cât elevii vor coopera cu alții în rezolvarea unei sarcini, cu atât ei mai puțin vor ajunge la confruntare (70%).
3. Pentru a menține climatul calm în clasă este bine ca periodic profesorii să utilizeze tehnici de relaxare a elevilor în activități de maximă anxietate și tensiune (70%).
4. O activitate planificată cu obiective clare, cu termene stabilite pentru realizarea lor, cu analiza ulterioară a acțiunilor întreprinse va avea un efect motivator consistent al elevilor în rezolvarea prosocială a conflictelor (60%).

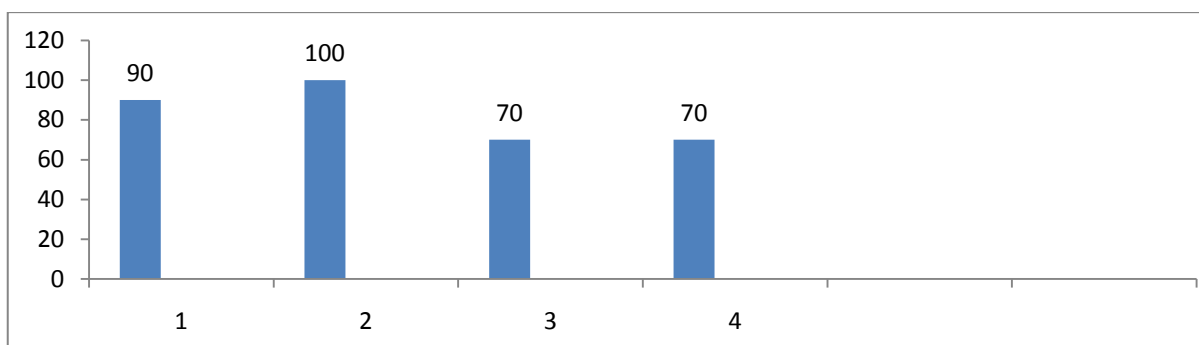

Fig. 5. Acțiunile pe care cadrele didactice le-ar întreprinde imediat după lecturarea Programului

În urma lecturării Programului cadrele didactice au fost rugate să scrie câte o acțiune pe care o vor întreprinde imediat după ce au citit Programul. Printre cele mai semnificative se enumeră:

1. Studiarea, analiza aspectelor comportamentale ale elevilor din clasa lor (90%).

2. Organizarea cu părinții a seminarelor privind cauzele delincvenței în rândul elevilor (100%).
3. Evidențierea modalităților de atragere a părinților în activitatea de colaborare cu școala în vederea prevenirii comportamentelor delincvente (70%).
4. Înlăturarea pe cât e de posibil a cauzelor care ar putea duce la comportamente delincvente (70%).

Toate acestea ne permit să evidențiem eficiența *Programului psiho – socio – pedagogic de prevenire a delincvenței juvenile* care a fost alcătuit în cercetarea de față. Iar ceea am presupus la începutul cercetării precum că participarea elevilor la un program de intervenție psiho – socio – pedagogic bazat pe învățarea de către aceștia a abilităților sociale va contribui la prevenirea comportamentului delincvent s-a adeverit.

Bibliografie:

1. Buciuceanu M. Probleme sociale ale comportamentului delincvent în rândul tineretului. Autoref. tezei de dr. șt. al tezei de doctor în științe sociologice. Chișinău, 2007. 36 p.
2. Vîrlan M. Problema comportamentului deviant la preadolescenții contemporani. Teza de dr. șt. Psihologice, Chișinău 2003. 247 p.